

versko odgojo otrok šteti v svojo dolžnost, in da morajo šolske knjige tako uravnane biti, da pomagajo pri nраво-verski odgoji otrok. Izrecno pravi tudi šolski red, ki je bil pridejan šolski postavi, da velja kot vodilno načelo za pouk, da so posamični šolski predmeti med seboj v enotni zvezi. To hoče toliko reči, da mora tudi veronauk z drugimi učnimi predmeti ostati v tesni in neprestani zvezi, da se veronauku ne sme nasprotovati v ostalem pouku.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Suha krma in nje vrednost.

(Konec.)

Na travniku pozna se že v časih iz dalje, če raste na njem dobra ali slaba krma, to pa že tudi na nekaterih travah, ki jih človek vidi na njih. Skušnja pa izuči v tem, kakor v drugih rečeh, najbolje, zato opustimo tu naštevaje onih trav, ki kažejo dobroto krme že na travniku. Krma sama pa kaže svojo vrednost najbolje sama po vonjavi, ki dihti iz nje.

Dokler je krma še mlada t. j. ne predolgo suha, ima, ako je dobra, svojo posebno vonjavo; to pa izgubiva, čem dalje leži na kupu. Dokler se je namreč naravne mokrote v njej, kaže se to po posebni vonjavi; če je pa krma že stara ali kakor se pravi, preležana, nima je več na sebi ali pa je celo nasprotno: taka se ve, da ni več veliko vredna in je lahko že celo škodljiva. Oko in roka izvedenega živinorejca pa ga uči dovolje, da skorej vselej na tenko izpozna, kaka da je krma, več ali manj vredna.

Več ko ima v sebi detelje in slakovja, več je tudi vredna krma, ako se spravi dobro in lepo shrani. V tem oziru je krma, ki raste v gorah, veliko več vredna, kakor na planem, v močvirnem travniku. Na zadnjem sploh trava ni veliko vredna, ter nima skorej nič ali le malo redilnih snovi v sebi. Izpozna pa se taka krma prav lahko in vemo, da se naših bralcev nihče ne zmoti, kedar ima pred seboj krmo, kako da jo naj presodi. Če še toraj govorimo tu o tej stvari, izgodi se to samo iz namena, da potrdimo, nekam znanstveno, kar je bralcem že znano vsled lastne skušnje.

Kdor se hoče prepričati, katera krma je sladka in katera je kislá, naj vzame eno bilko iz nje o konci v eno roko, z drugo pa naj potegne navzdol in prec bode čutil razliko. Pri sladki travi ga ne bode zbolelo v prstih, pač pa pri kisli, to pa vsled ščetinice, ki so na kisli krmi, nima pa jih, vsaj v toliki meri ne, sladka krma. Drugo znamenje pa je gladko listje pri sladki, zakrivljeno pa pri kisli krmi. Sploh pa ima kislá krma le malo listja in to se zasúče, kedar se suši.

Barva je tudi znamenje za dobro krmo, toda ne vselej, kajti barvo lahko pokvari ali pa tudi vzboljša čas, v katerem se krma spravi. To pa ni vselej v rokah gospodarja in zato kaže v časih dobra krma slabo, rjavo barvo v tem, ko ima slaba, kislá najlepšo, zeleno. Iz vsega pa se vidi, da ni vse eno, kako krmo človek polaga živini.

Sadjerejcem na znanje.

Visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo imenovalo me je filoksernim komisarjem v Ptui. Zapuščajoč tedaj svojo dosedanjo službo deželnega potovalnega učitelja, zahvaljujem se vsem onim, kateri so z menoj občevali, za njih prijaznost in podpiranje v moji dosedanji službi! Ob enem pa opominjam sadjerejce, da na počistem potu vrlo in srečno dalje napredujejo. Tudi me bo vselej veselilo, ako se bode kateri mojih znancev, v katerem si bodi slučajji, bodi-si sadjereja ali vinoreja, obrnil do mene, ter mu bodem rad, ako le mogočno, s svetom ustregel.

V Ptui, dne 25. julija 1890.

Fr. Matijašič, filokserni komisar.

Sejmovi. Dne 1. avgusta v Gomilici. Dne 2. avgusta pri sv. Lenartu v slov. gor. in v Velenji. Dne 4. avgusta v Mariboru, v Sentilji pri Velenji, na Holmu in pri Sv. gorah. Dne 5. avgusta v Loki, na Ptui, v Lembergu in v Radgoni. Dne 6. avgusta v Lučanah pri Mariji Snežni in v Novi cerkvi pri Ptui.

Dopisi.

Iz Maribora. (Slov. petje.) Dne 10. avgusta priredi slovensko pevsko društvo v Mariboru na vrtu (Gambinushalle) veliki koncert, t. j. petje, nad 200 izurjenih pevcev in pevkinj bodo skupaj prepevali naše lepe slovenske pesmi s spremljevanjem 40 vojaško izurjenih godcev. Kdor ima srce za lepo petje, naj ne zamudi te lepe prilike, naj ne gleda na male stroške in naj se vdeleži velikanske svečanosti. Naši vrli boritelji koroški Slovenci nas bodo v ogromnem številu prvkrat na slovenskem Štajarskem počastili; iz Kranjskega se jih pripelje s posebnim vlakom in iz Hrvaškega se je več društev napovedalo. Dolžnost naša je tedaj, da jih sijajno sprejmemo, zato vabimo vse štajarske rodoljube, da se vdeležijo koncerta in nadjamo se, da dne 10. avgusta nobeden narodnjak ne bo doma ostal, posebno pa pričakujemo, da še bo naš kmečki stan, kateri je pri zadnjih volitvah svojo narodnost tako sijajno pokazal, tudi na dan koncerta v naši sredini ter se z nami veselil in tako k olepšanju veselice pripomagal. Tedaj na svidanje v Gambinushovem vrtu, dne 10. avgusta ob 5. uri popoldne.

Odbor slovesnosti.

Iz Brežic. (Pobirek.) Kakor vselej, tako so tudi v dan svoje volitve pokazali naši mestjanje omiko, katere jih naši Nemci učijo in to je vsaj pri teh omika surovosti. To so že kazali poprejšnji večer, na dan volitve pa so zgodaj vstali in se pripravljali na silni boj. Pooblastila so na vse kraje lovili in še na dan volitve so se peljali k neki udovi — in to poleg živega moža — v Globoko za pooblastilo in še finančarji so jim pomagali do pooblastil. Volilce so z vso silo priganjali na volišče in še slepca so pripeljali, tako, da sta ga Gabrič in Leiter morala voditi na volišče; voliti pa je moralo vse, vsi šivarje, črevljarje in tudi mesarja Grobošek in Klavžer sta pri tem morala grdo gledati, tako da je ni krème, razun Haiderja, da bi bila kaj vredna za Slovence. Vidite, Haider je rojen Nемец pa jim ni dal glasa, ker ve, od koga da živi. In kdo so ti volilci, ki tako slavijo nemškutarstvo? To je neka zmes iz mestjanov in kmetov, niti deset izmed 80 ni jih, ki bi bili znali pomen volitve, volili pa so, samo da so si prazen želodec napasli in glas oddali, bodi si, komur hoče. Še celo kmeta Presker in Hotko sta morala voliti po nemški. Vidite tedaj, kaki da so ti odlični mestjani! Za slov. ljudstvo ni enega trgovca, niti mesarja, še mežnar v nemški rog trobi, in ako jih prav pregledaš, jih ni 20, da bi bili Brežiški rojaki. Eni so privandrani iz Laškega, eni iz Moravskega, drugi Bog ve, odkodi jih je burja prinesla; največ jih je kmetov, ki so postali „spisburgarji“. To so tisti, ki s kmeti ne bi radi bili, gospode pa dohajati ne morejo. Med te spada tudi Vavlec, ki je visoko pod goro rojen, mnogo jih je, ki zdaj za nemštvo gorijo, na stare dni jih bodo pa pognali slovenski občini na rame, kjer imajo domačinsko pravico. G. Snidersiž je volil kod sodafabrikant. To je pa neznano, kje ima ta gospod svojo tovarno, g. Delkot ml. je volil kot miljar, tega še nismo do zdaj znali, da zna ta gospod milo ali žajfo delati. Taki so naši mestjani. Tega ne smem pozabiti, da ni manjkalo Jakata in Potočnika. To je bila pač čudna mešanica. Kedo je pač volil narodno? Mar ni nobenega Slovencev v tem gnezdu? Pač so, pa kaki! Slovenci smejo biti ponosni na-nje, najbolj odlični gospodje, ti so iz lastnega prepričanja volili slovenski. Bodi jim zato hvala!

Iz Slatine. (Križevska nadžupnija.) Gledé na zgodovino te nadžupnije, najdem v Orožnovi knjigi „das Dekanat Rohitsch“ za nas zlo zanimivo poročilo. Križevska fara je bila nekdanj veliko večja, tolika, ko je zdaj cela dekanija; segala je do Rudnice nad Podčetrškim gradom; od ondod se je vlekla meja čez Tinski in Mestinski potok, mimo sv. Benedikta do Lemberga na Pečico v Polčanski graben, po cesti na Gaberk, po vrhu Boča in Donačke gore

do Sotlinega zvirka, potem pa za Sotlo do Podčetrška. Od Križevske obširne fare so se ločile pred 400 leti Rogatec in Kostrivnica, leta 1756 sv. Ema in slednjič 1768 sv. Peter na Medvedovem selu. Fara se je manjšala, vstanovili so še dekanijo v Rogatec in so slednjič l. 1789. Križevsko dekanijo čisto opustili. Le novo ime so ji dali, da je od leta 1756. nadžupnija in imajo Križevski nadžupnik pravico imenovati št. Emskega in št. Peterskega gospoda. Križevska cerkva je bila prej drugačnja, kakor zdaj, globoka, temna, z nizkim, širokim stolpom. Da so sedanjo od l. 1862—1866 dodelali, so rajni Slomšek živo nagovarjali pri pastoralni konferenci in zopet, ko so l. 1856. na božjega Telesa den procesijo vodili, in še večkrat, farmani so pa pridno dolagali. Vogelni kamen so postavili dne 17. marcija 1862. Slomšek in posvetili so cerkvo dne 16. oktobra 1864 škof Jakob Maksimilijan. — Po časi so stare reči od cerkve spravljali, leta 1823. pokopališče k sv. Trojici, l. 1862 pa orglje; podrli so pred nekaterimi leti staro mežnarijo, postavili pa novi farof 1823. in kaplanijo 1805. Župnikov je do zdaj 23 in nadžupnikov 12. Prvi so bili Vicman. Izmed njih so Glavinič, Andorfer, Drole in Župevc, plemenitaži ali pa doktorji sv. pisma. Ponesrečila sta se dva. Nad Janeza Šabeli so prišli l. 1672. hrvatski tollovaji ter so jih oropali in umorili, Gubanc Matija je pa Pernečki Juri Rusel nevarno ranil, da so od tega umrli. Pokopanih je pri sv. Križi 10 župnikov in izmed 99 kaplanov 5. (Konec prih.)

Iz Slatine. (Pred tisoč leti in sedaj.) Pred tisoč leti so zavidni sovražniki preganjali in po nedolžnem tožili sv. Cirila in Metoda, sedaj pa njune častilce. Na Slatini živi in gori zato posebno odpadli rojak g. dr. Hoisel. Vse, kar je cerkvenega in narodnega, ga skeli in peče, kakor trn v peti. Ni toraj čuda, da se vselej že od daleč boji dne 5. julija. Krog in krog gori, ne njemu, ampak slovanskima apostoloma na čast toliko kresov, da jih lahko ne prešteje in zdaj tu zdaj tam zasliši od blizu in daleč pok možnarjev. Za-nj britki večer, menda najbolj v celem letu! Kakor bi se bal, da se mu užge ali od strela podere šulvereinska šola, s katero želi neverno liberalstvo med ljudstvom širiti, leta okoli, krivi roke in kliče na pomoč. Kedar je človek razburjen, ne more lahko spati. Tako se gotovo tudi njemu tisto noč godi, zato je že lani v njej skoval neko tožbo na c. kr. dež. namestnika. Vedoč, da bi se v Gradcu malo zmenili, če on ne more eno noč spati, pa je zapisal, da gosti ne morejo celo noč počivati zavoljo trušča in strela. Čudno, saj kresi pogasnejo in strelj potihnejo gotovo prej, ko gredo gosti k počitku. Gospodek je moral vendar nekoliko pri kovanji tožbe zadremati, ter se mu je sanjalo o trušči in strelu

v pozni noči. Na to tožbo je c. kr. dež. namestnik 4 občinam hudo zabičal, da ne smejo nikoli in nikjer dovoliti streljanja, ako ne sodo voli g. ravnatelj na Slatini. Mimogredé bodi omenjeno, zakaj so si neki po postavi izvolili davkoplačilci župana, da so jim dali sedaj nadžupana! Sedaj se je veselil g. dr. Hoisel misleč, da bo letos imel dne 4. julija vendar mirni večer. A kmetje in fantje so na to še le pravo veselje imeli do kresov in strela, ker so videli, da se jezi „ta mali“, s katerim so marsikateri še skupaj v šolo hodili. Še več in večjih kresov napravijo in za streljanje kmalo steknejo primeren kraj v sosednji občini, kjer še izvoljenemu županu niso postavnih pravic pristigili z vsiljenim nadžupanom. Tudi v Rajnkoveh in pri sv. Mohorju so pokazali, da še nimajo nadžupana. Po večni luči zažgejo prvi možnarec. Nekdanji pridni „Pepič“ že Bog ve, kedaj o večni luči ni se odkril in prekrižal, a ko začuje pok, — „sveti božji križ!“ sname klobuk in teka po Slatini, da so mu se kar čudili in smejali. V strahéh je bil posebno za neko gospo P., če ni zavoljo slabih živcev že pri prvem strelu na tla se zgrudila. Leta za njo in prosi in priganja, kogar najde, naj jo gredó iskat. Vendar jo naleti in že zine, da bi jo tolažil, a gospa ga prehití, rekoč: Gospod doktor! kaj pa je nocoj, da je tako lepo razsvitljeno po okolici in da streljajo? To je bil krop in dolg nos, ki si ga je obrisal z debelimi psvkami na Slovence. V svojem ukazu opozarja c. kr. dež. namestnik, da ima naš kraj veliko koristi od gostov. No, najbolj hvaležni našemu kraju, ki s svojo lepoto in zdravilnimi zvirki vabi tujce, imeli bi pač biti dr. Hoisel in drugi, ki prihitijo po leti k nam si nabirat, da imajo po zimi kaj živeti. Mi pa g. dr. Hoiselnu in vsem, ki imajo naš kraj za molzno kravo, moremo hvaležni biti toliko manj, ker delajo med nami že več let nemir in ker s Slatino tako slabo gospodarijo, da gre vedno rakovo pot.

Iz Ljubljane. (Dom in svet) Urednik tega jako vrlega lista, preč. g. dr. Fr. Lampe, naznanjuje novo obliko lista svojim mladim bralcem tako-le: Brez hrupa, pohlevno, v skromni obleki je zahajal dve leti „Dom in svet“ med Slovence. Polagoma je rastel ter s tem dokazal, da njegov izdajatelj ni delal na „slepo srečo“. Letos se je nepričakovano oblekel tudi v ličen plašč, češ, naj bi mu nihče ne očital, da se tako siromašno upa med daljni svet. Pa še to ni dovolj. Ko se je ob novem letu prav pošteno predstavil občinstvu ter ga je doletela marsikatera hvala, prevzel ga je nekak napuh. Posebno ga je bolelo, ko so ga primerjali drugim listom in dostavljali: „Žal, da nima slik“. In pogumen je naš mladič dovolj, da je že pred nekolikimi meseci sklenil: s slikami se hočem okrasiti, naj velja, kar hoče. In evo ga! Danes

se Vam predstavlja kot ilustrovan list; podal Vam je že zadnjič prilogo in danes je pravilno ilustrovan. kakor hoče biti z božjo pomočjo in pomočjo blagih prijateljev tudi nadalje. Izdajatelju pač ni treba udarjati na veliki zvon in razglašati, da se je že od začetka poprijel svoje izbrane naloge z vso resnobo trdnega značaja pač mu ni treba zatrjevati, da se hoče tudi nadalje z jekleno voljo povspenjati do svojih vzorov. Da, vzorom bode služil naš list in v nemal Slovence za prave vzore, storil bode duševno in gmotno, kar bode mogel. Zato se trdno nadeja, da bodo Slovenci izdajatelja vsestransko podpirali. Pa tudi prosi najuljudneje, naj ga rojaki ne zapusté. Kar mu bodete izročili, rojaki, bodi si duševno, bodi si gmotno, vestno bode položil — to trdno obeta — na oltar mile nam domovine.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Blizo vsi udje presvitle cesarske rodbine so bili dnes v pričó pri poroki cesarjeve hčere M. Valerije v Ischlu, in po vseh avstrijskih deželah bila so vidna znamenja ljubezni, katera plameni v srcih vernih ljudstev do presvitle cesarske hiše. — Vsa predmestja združijo se že prihodnje leto z notranjim mestom in bode od leta 1892 torej Dunaj le ena velika občina. Župana pa si voli mesto še tudi na dalje samo ter ga mu torej ne imenuje vlada, kakor je bila iz kraja misel. — Iz c. kr. vseučilišča v Gradcu preženó, kakor se sliši, vse srbske dijake ter jih dolžijo, da so krivi neke veleizdaje. Nam se zdi, da za to njih veleizdajo že le ni take sile. — Priprava za razstavo štajarske dežele se vrše sicer na vse moči, toda vidi se, da se razstava odpre prehitro, prej, ko je mogoče razstavljalcem spraviti svoje reči na njo. — O volitvi volilnih mož v Podklostru, koroškem trgu, so necega moža težko ranili in je mož še tisti den umrl. Nesrečnež je šel poleg dveh drugih dražit društvo onih, ki niso volili z njegovo stranko in pri tem ga je nekdo dregnul z nožem v rebra. To je sicer žalostno, da se je to zgodilo, ali nemškutarji sami so krivi v tem, drug nihče. — Na celi koroški zemlji ni c. kr. notarja, da zna slovenski in vendar prebiva nad 130.000 Slovencev v njej. To je očitna krivica in vlada mora gledati na to, da tudi v tem dobi slov. ljudstvo svojo pravico. — Kakor smo že naznanili, ustavili so sedaj v Ljubljani vsi pekovski pomočniki delo, toda mojstri so dobili pomočnikov iz Maribora in vsled tega še bela Ljubljana ni brez „belih žemelj“. — Ako pojde tako naprej, ne bode na Krasu več le sivih peči, ampak v nekaterih letih bode na njem že več ali manj vse zeleno. Da bi le bilo! — Na c. kr. gimnaziji v Gorici prične se jeseni po-